

ความรู้ ทักษะ และ การบริโภคพืชอาหารจากป่าในชุมชนสะलग-ซีเหล็ก
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

KNOWLEDGE, ATTITUDE AND CONSUMPTION OF WILD EDIBLE PLANTS IN
SALUANG-KEELEK COMMUNITY, MAE RIM DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

สามารถ ใจเตี้ย / Samart Jitae *

สิวลี รัตนปัญญา / Siwalee Rattanapunya **

ณัฏฐร สุขสีทอง / Nuttron Sukseetong **

ฉัตรศิริ วิภาวิน / Chatsiri Vipawin **

ศศิกัญญา นำบุญจิตต์ / Sasikan Numboonjit **

อัจฉรา คำพั้น / Atchara Khamfun ***

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ ทักษะ และ การบริโภคพืชอาหารจากป่า และ 2) พยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคพืชอาหารจากป่าของประชาชน กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในชุมชนสะलग-ซีเหล็ก จำนวน 303 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารจากป่าในระดับปานกลาง (ร้อยละ 72.74) และมีระดับทัศนคติต่อพืชอาหารจากป่าในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ± 0.34) และบริโภคพืชอาหารระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 ± 0.63) โดยการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน ($\text{Beta} = .275, p = 0.000$) และทัศนคติต่อพืชอาหารจากป่า ($\text{Beta} = .375, p = 0.000$) พยากรณ์การบริโภคพืชอาหารจากป่าของประชาชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ประชาชนเสนอแนะปัจจัยสนับสนุนการบริโภคพืชอาหารป่าโดยพัฒนากิจกรรมการอนุรักษ์เชิงนิเวศวัฒนธรรมตามกฎ กติกาของชุมชน และรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ความรู้, ทักษะ, การบริโภค, พืชอาหารจากป่า

* รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

*** นักวิชาการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ABSTRACT

The mixed methods research aimed to: 1) investigate knowledge, attitude, and consumption of wild edible plants; and 2) predict factors affecting people's consumption of wild edible plants. The sample of this research was 303 households and 16 stakeholders in the area of Saluang-Keelek community, Mae Rim District, Chiangmai Province. Data were collected by questionnaires, non-structured interviews, and a focus group. Data were analyzed by descriptive statistics, regression analysis, and content analysis. The results showed that the knowledge of the people was at a good level (80.3 %), and the attitude was at a moderate level (Mean = 3.47 ± 0.34). The wild edible plant consumption was at a low level (Mean = 2.23 ± 0.63). Moreover, it was found that the significantly influenced factors of the wild edible plant consumption were participation in community activities (Beta = .275, p = .000) and attitudes toward the wild food plants (Beta = .375, p = .000). In conclusion, people in the area suggested factors supporting wild edible plant consumption by developing activities for the conservation of cultural ecology according to community rule and criteria, and complying relevant local wisdom knowledge.

Keywords: knowledge, attitude, consumption, wild food plant

บทนำ

พืชอาหารป่ามีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารในภาวะที่ประชากรทั่วโลกกำลังเผชิญภัยคุกคามกำหนดสุขภาพจากการพัฒนาทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการขาดแคลนทรัพยากรอาหาร โดยเฉพาะประชากรพื้นเมืองและประชากรที่อาศัยอยู่ตามชนบทในประเทศกำลังพัฒนา (Elizabeta, Angelina & Suzana, 2020: 155) มีรายงานการศึกษาในประเทศอินเดีย พบว่า ประชาชนบริโภคพืชอาหารจากป่าถึง 1,043 สายพันธุ์ โดยเป็นกลุ่มพืชที่บริโภคส่วนยอดใบ 722 สายพันธุ์ (Avik, Rajasri & Sreevidya, 2020: online) การใช้ประโยชน์พืชอาหารป่ายังมีการศึกษารวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพของพืชป่าที่มีอยู่กระจายไปทั่วทุกภูมิภาค แบ่งหมวดหมู่โดยอาศัยภูมิปัญญาของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาที่พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ทางด้านตะวันตกของเทือกเขาหิมาลัยมีการบริโภคพืชอาหารป่าในกลุ่มไม้ใหญ่ร้อยละ 20.0 ไม้พุ่มร้อยละ 18.0 และกลุ่มเฟิร์นร้อยละ 2.0 (Thakur, Sharma & Uniyal, 2017: online) พืชอาหารป่ายังเป็นส่วนหนึ่งของระบบอาหารของมนุษย์และมีความสำคัญอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ขาดแคลนอาหารโดยเฉพาะชุมชนชนบทที่ห่างไกล (Motti, 2022: online) ทั้งนี้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าในแต่ละพื้นที่จะเป็นปัจจัยกำหนดความหลากหลายและปริมาณอันส่งผลให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่สามารถเก็บหาผลผลิตจากป่าทั้งพืชและสัตว์มาใช้เป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารได้จำนวนมาก องค์ความรู้เหล่านี้ยังสะท้อนภูมิปัญญาการแสวงหาและการปรุงตำรับอาหารพื้นบ้าน ดังเช่นอาหารพื้นบ้านจากพืชในป่าแม่ปืมอันเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน

กับธรรมชาติที่เรียนรู้ สิ่งสม และสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน (สถาบันชุมชนลุ่มน้ำโขง, 2561: 1) นอกจากนี้ ความรู้การใช้ประโยชน์พืชอาหารป่าทั้งทางตรงและทางอ้อมยังสอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรม ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงยังเป็นส่วนสำคัญของภูมิปัญญาด้านการเกษตร และความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละ ชุมชนที่ยังคงพึ่งพิงในด้านารเป็นแหล่งอาหาร การสร้างรายได้ และการเกษตร (สามารถ ใจเตี้ย และคณะ, 2565: 187) พืชอาหารจากป่าในพื้นที่ยังถูกนำมาใช้เพื่อการเป็นสมุนไพรพื้นบ้านเพื่อการบรรเทาและรักษา ความเจ็บป่วยเบื้องต้น (สามารถ ใจเตี้ย และคณะ, 2564: 95) แต่ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าที่สำคัญบางอย่าง ถูกจำกัดไว้เฉพาะชุมชน (Abdolbaset, Gerhard & Joachim, 2012: 2) การบริโภคพืชอาหารป่ายังมีความสัมพันธ์ กับการลดลงของรายได้ครัวเรือน และระยะทางในการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชอาหารในป่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับความถี่ในการบริโภคพืชอาหารป่า (Shumsky et al., 2014) เช่นเดียวกับพื้นที่ชุมชนสะลวง-ชี้เหล็กที่มี รายงานการศึกษา พบว่า ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติส่งผลให้ประชาชนนำพืชจากป่ามาใช้ประโยชน์ จำนวน 61 ชนิด ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์จากใบ จำนวน 30 ชนิด การใช้ประโยชน์จากดอก จำนวน 8 ชนิด การใช้ประโยชน์จากผล จำนวน 20 ชนิด และการใช้ประโยชน์จากลำต้น จำนวน 16 ชนิด (สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี, 2559) ทั้งนี้ในสถานการณ์ปัจจุบันการบริโภคพืชอาหารป่าได้ลดความสำคัญในกลุ่มวัยหนุ่มสาว อันเนื่องจาก กระแสการบริโภคนิยมที่ถูกส่งผ่านมาพร้อมกับการพัฒนาที่ได้รุกคืบเข้าสู่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์นี้ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของวิถีชุมชนที่ต้องดิ้นรนและแสวงหารายได้เพิ่มขึ้น ประชาชนวัยหนุ่มสาวออกจาก ชุมชนมาแสวงหารายได้ในเขตเมืองและรับวัฒนธรรมการบริโภคอาหารสมัยใหม่ นอกจากนี้พืชอาหารป่าหลายชนิด ยังถูกเก็บเกี่ยวออกจากป่ามากเกินไปเกินความสามารถของป่าที่จะฟื้นคืนสู่สภาพปกติ หลายชนิดมีการนำมาปลูก ในพื้นที่เกษตรเพื่อการค้า ทำให้พืชอาหารป่าในชุมชนมีแนวโน้มสูญเสียมูลค่าแหล่งการผลิตและภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษ สืบส่งมา

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า พืชอาหารป่าอันเป็นแหล่งวัตถุดิบในการปรุงอาหารของ ประชาชนกำลังเผชิญความเสี่ยงทั้งด้านกายภาพและวิถีการบริโภคสมัยใหม่ ผลการศึกษานี้อาจจะนำไปสู่แนวทางการเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะคิด และการบริโภคพืชอาหารป่าสู่กิจกรรมชุมชนที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับ วิถีชุมชนที่เปลี่ยนแปลงต่อไป

วัตถุประสงค์

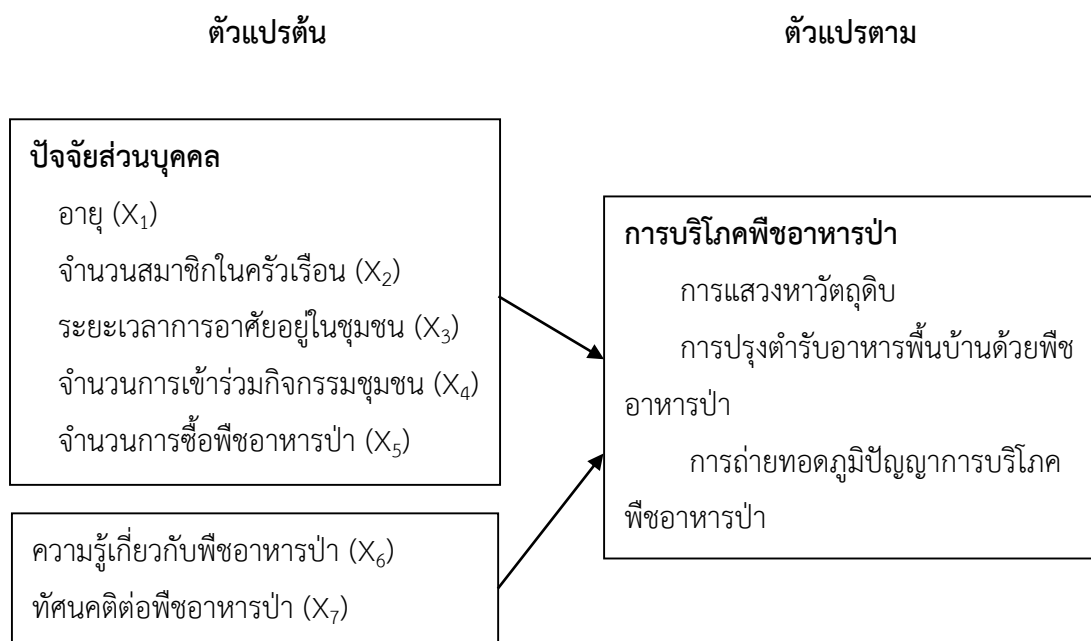
1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะคิด และการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน
2. เพื่อพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน

สมมติฐานการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะคิด มีอิทธิพลต่อการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้คณะผู้วิจัยได้นำกรอบทฤษฎี ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติมีความสัมพันธ์กันหลายแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภทย่อมจะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะไปมีผลทำให้เกิดทักษะ และขั้นสุดท้าย คือ การก่อให้เกิดการกระทำ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533: 119-121; ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์ 2556: 84-102) ดังกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีดำเนินการ

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (A Cross-Sectional Study) โดยใช้การเก็บข้อมูลแบบผสมวิธี (mixed method) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนสะลงง-ซี้เหล็ก จำนวน 4,477 ครัวเรือน คำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง (Daniel, 2010) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 303 ครัวเรือน หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 30 ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแบบไม่กลับคืน การคัดเลือกครัวเรือนแต่ละหมู่บ้านมาศึกษาผู้วิจัยใช้ตารางสุ่ม (random number table) ตามสัดส่วนของจำนวนหลังคาเรือนแต่ละหมู่บ้าน โดยผู้นำหลักในครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาเชิงคุณภาพ โดยทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ตัวแทนประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้หาของป่า จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน และตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 2 คน รวมทั้งหมดจำนวน 16 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิดและปลายเปิด ข้อคำถามครอบคลุมประเด็น เพศ อายุเฉลี่ย ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา และการเรียนรู้การใช้ประโยชน์พืชอาหารป่า

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่า ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราวัด 2 ระดับ (ถูก ผิด) ครอบคลุมประเด็นความรู้เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ การเก็บเกี่ยวผลผลิตจากป่าธรรมชาติ และการปรุงตำรับอาหารจากพืชอาหารป่า แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 0-1 คะแนน ข้อคำถามมีทั้งหมด 20 ข้อ มีค่าความเที่ยงด้วยวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson, KR-21) เท่ากับ 0.76

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อพืชอาหารป่า ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ครอบคลุมทัศนคติเกี่ยวกับการสูญหายของผักป่า ผลไม้ป่า คุณค่าทางโภชนาการและการเก็บเกี่ยว ข้อคำถามมีทั้งหมด 17 ข้อ แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหา Alpha Coefficient เท่ากับ 0.84

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการบริโภคพืชอาหารป่า ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ครอบคลุมการบริโภคพืชอาหารป่าที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาวัตถุดิบ การปรุงตำรับอาหารพื้นบ้านด้วยพืชอาหารป่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาการบริโภคพืชอาหารป่า ข้อคำถามมีทั้งหมด 22 ข้อ แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1-5 คะแนน มีค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหา Alpha Coefficient เท่ากับ 0.89

การศึกษาเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (non-structured interview) และการสนทนากลุ่ม ประเด็นองค์ความรู้ ทัศนคติ การบริโภค และปัจจัยสนับสนุนการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ประกอบด้วย ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยในพื้นที่ (อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการอบรมชี้แจงรายละเอียดของข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหัวหน้าคณะผู้วิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปในทางเดียวกัน ทั้งนี้ การศึกษานี้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชน ความรู้ ทัศนคติ และการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 ข้อมูลปัจจัยพยากรณ์การบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (linear regression)

4.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูล โดยการดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยา

4.4 การแปลผลคะแนนจากแบบสอบถาม การแปลผลระดับความรู้ แปลผลเป็นระดับความรู้ดี คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80-100 ระดับความรู้ปานกลาง คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60-79 และระดับความรู้ต่ำ คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 การแปลผลระดับทัศนคติต่อพืชอาหารป่า แปลผลเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 น้อยที่สุด 1.50-2.49 น้อย 2.50-3.49 ปานกลาง 3.50-4.49 มาก และ 4.50-5.00 มากที่สุด การแปลผลระดับการบริโภคพืชอาหารป่า แปลผลเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.49 น้อยที่สุด 1.50-2.49 น้อย 2.50-3.49 ปานกลาง 3.50-4.49 มาก และ 4.50-5.00 มากที่สุด

ข้อพิจารณาทางจริยธรรม

ดำเนินการโดยการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่าง เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยได้ถ้าต้องการ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอโดยภาพรวม ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มตัวอย่าง การเข้าร่วมโครงการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในเอกสารยินยอม เข้าร่วมการวิจัย นอกจากนี้โครงการวิจัยนี้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับกลุ่มตัวอย่างและไม่ได้มุ่งหวังผลประโยชน์ใดกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะได้ประโยชน์ในด้านการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.60 มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 54.94 ± 12.98 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 56.60 สถานภาพสมรส ร้อยละ 57.70 อาชีพรับจ้างเป็นหลัก ร้อยละ 30.00 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.77 ± 1.54 คน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน เฉลี่ย 46.61 ± 19.31 ปี และประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาเฉลี่ย 3.93 ± 6.79 ครั้ง ทั้งนี้ประชาชนเรียนรู้การใช้ประโยชน์พืชอาหารป่ามาจากบิดา-มารดา ร้อยละ 75.90 ญาติพี่น้อง ร้อยละ 36.90 หนังสือเกี่ยวกับสมุนไพรพื้นบ้าน ร้อยละ 14.10 สื่ออินเทอร์เน็ต ร้อยละ 12.80 หมอพื้นบ้าน ร้อยละ 8.40 อาสาสมัครสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุข ร้อยละ 7.50 สถาบันการศึกษา ร้อยละ 6.60 สถานบริการสุขภาพ ร้อยละ 1.90 และประชาชนมีการซื้อผักป่า ผลไม้ป่า เฉลี่ย 7.16 ± 10.99 ครั้งใน 1 เดือน

2. ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าของประชาชน สรุปผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่า

ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่า	ร้อยละ	ระดับความรู้
ด้านชนิดพันธุ์	89.1	ดี
ด้านการปรุงตำรับอาหารจากพืชอาหารป่า	81.6	ดี
ด้านการเก็บเกี่ยว	82.8	ดี
รวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	84.5	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนมีระดับความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 84.5) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความรู้ด้านชนิดพันธุ์ระดับดี (ร้อยละ 89.1) ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวระดับดี (ร้อยละ 82.8) และความรู้ด้านการปรุงตำรับอาหารจากพืชอาหารป่าระดับดี (ร้อยละ 81.6) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม ยังสรุปได้ว่า ประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าอย่างเหมาะสม มีการบุกรุกพื้นที่ป่าธรรมชาติของประชาชนบางส่วนเพื่อการเกษตร การเป็นที่อยู่อาศัย และการท่องเที่ยว ปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการสูญหายของชนิดพันธุ์พืช ประชาชนวัยหนุ่มสาวไม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาพืชอาหารป่าที่บิดา-มารดาพยายามจะถ่ายทอดให้ รวมถึงไม่มีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปให้ความรู้ที่ถูกต้อง

3. ทักษะคิดต่อพืชอาหารป่าของประชาชน สรุปผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทักษะคิดต่อพืชอาหารป่าของประชาชน

ทักษะคิด ต่อพืชอาหารป่า	จำนวน (N = 303)		ระดับ ทักษะคิด
	Mean	(S.D.)	
ด้านการสูญหายของผักป่า ผลไม้ป่า	3.80	0.49	มาก
ด้านคุณค่าทางโภชนาการ	3.49	0.51	ปานกลาง
ด้านการเก็บเกี่ยว	3.13	0.46	ปานกลาง
รวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	3.47	0.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะคิดภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 ± 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะคิดด้านการสูญหายของผักป่า ผลไม้ป่าอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ± 0.49) ด้านคุณค่าทางโภชนาการระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ± 0.51) และด้านการเก็บเกี่ยวระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ± 0.46) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม ยังสรุปได้ว่า ประชาชนยังเห็นว่าการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าธรรมชาติจะส่งผลให้ชนิดพันธุ์ของพืชอาหารป่าที่กำลังจะสูญหายไป เช่น กระบก (ป่ามีน) และชะมวง (ส้มป่อง) มีโอกาสฟื้นตัวและคงอยู่กับพื้นที่ป่าเดิมได้ ซึ่งพืชอาหารป่าทั้ง 2 ชนิดมีความสำคัญต่อการเป็นแหล่งอาหารและการใช้ประโยชน์เพื่อการเป็นสมุนไพรพื้นบ้าน ในส่วนของชุมชนควร

นำกฎ กติกาชุมชน เช่น ระยะเวลาการเข้าไปเก็บผลผลิต การแบ่งพื้นที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ อันจะส่งผลให้พืชอาหารป่า มีโอกาสการขยายพันธุ์ และฟื้นตัวจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่บางช่วงเวลามีการเก็บเกี่ยวเกินความพอดี

4. การบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน สรุปผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การบริโภคอาหารจากป่าของประชาชน

การบริโภคอาหารจากป่าของประชาชน	จำนวน (N = 303)		ระดับการบริโภค
	Mean	(S.D.)	
ด้านการแสวงหาวัตถุดิบ	2.13	0.63	น้อย
ด้านการปรุงตำรับอาหารจากพืชอาหารจากป่า	2.40	0.70	น้อย
การถ่ายทอดภูมิปัญญาการบริโภคพืชอาหารป่า	2.31	0.91	น้อย
รวมเฉลี่ยทั้ง 3 ด้าน	2.23	0.64	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนบริโภคพืชอาหารป่าภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 ± 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการแสวงหาวัตถุดิบระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.13 ± 0.63) ด้านการปรุงตำรับอาหารที่บ้านจากพืชอาหารป่าระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ± 0.70) และด้านการถ่ายทอดภูมิปัญญาการบริโภคพืชอาหารป่าระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 ± 0.91) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม ยังสรุปได้ว่า ในพื้นที่พืชอาหารป่ายังคงความหลากหลายทั้งกลุ่มผักและผลไม้ ทั้งนี้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีวิธีการแสวงหาวัตถุดิบตามฤดูกาลที่เป็นตัวกำหนดการให้ผลผลิตของพืชแต่ละชนิด ในส่วนตำรับอาหารจากพืชอาหารป่าจะมีความหลากหลายตามภูมิปัญญาของคนปรุงอาหารในแต่ละครัวเรือน แต่อย่างไรก็ตาม การปรุงตำรับอาหารจากพืชอาหารป่าส่วนใหญ่จะเน้นความเป็นอาหารพื้นบ้านล้านนาดั้งเดิม และใช้ส่วนผสมของพืชอาหารป่าหลากหลายชนิดร่วมกับผักพื้นบ้านทั่วไป

5. การวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์การบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชน ซึ่งการศึกษานี้ใช้รูปแบบสมการความสัมพันธ์ดังนี้ $y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + \dots + b_7x_7$ โดยตัวแปร ได้แก่ X_1 อายุ (ปี) X_2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) X_3 ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน (ปี) X_4 จำนวนการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ครั้ง) X_5 จำนวนการซื้อพืชอาหารป่า (ครั้ง) X_6 ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่า (ค่าเฉลี่ย) และ X_7 ทัศนคติต่อพืชอาหารป่า (ค่าเฉลี่ย) สรุปผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการบริโภคพืชอาหารป่าด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	Beta	t	p-value*
Constant	1.006	.519		5.602	0.000
การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ค่าเฉลี่ย)	.023	.150	.275	3.772	0.000
ทัศนคติ ต่อพืชอาหารป่า (ค่าเฉลี่ย)	.625	.006	.307	4.106	0.000

R = .437 R² = 0.191 Adjust R² = 0.181 F Change = 14.224 p-value: 0.000

* นัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 7 ตัว เข้าสมการแล้วคำนวณด้วยวิธี Stepwise พบว่า ตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร พยากรณ์การเปลี่ยนแปลงการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนได้ ร้อยละ 19.10 ($R^2 = 0.191$) เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า มีตัวแปร 2 ตัวแปร คือ X_4 จำนวนการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน (ครั้ง) และ X_7 ทักษะติดต่อพืชอาหารป่า (ค่าเฉลี่ย) มีความสัมพันธ์กับการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ } Y = 1.006 + .023X_4 + .625X_7$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน } Z = .275X_4 + .307X_7$$

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสนทนากลุ่ม ยังสรุปได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนการบริโภคพืชอาหารป่าชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจดำเนินการ โดยพัฒนากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้พืชอาหารป่าบางชนิดมีข้อเสนอแนะให้บริโภคสด เนื่องจากมีรสชาติที่อร่อยและยังคงคุณค่าทางโภชนาการ

อภิปรายผล

1. ความรู้ ทักษะ และการบริโภคพืชอาหารป่าจากป่าในชุมชนสะลงง-ซีเหล็ก จากการศึกษา พบว่า

1.1 ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนมีความรู้จากวิถีการดำรงชีวิตประจำวันที่ยังคงพึ่งพิงแหล่งอาหารจากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชนทำให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนนำความรู้และทักษะมาเล่าสู่ให้คนรุ่นหลังรับฟังเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และตระหนักถึงการใช้ประโยชน์จากผักป่า ผลไม้ป่ามากยิ่งขึ้น ตลอดจนประชาชนเผชิญกับราคาอาหารที่เพิ่มสูงขึ้นซึ่งอาจส่งผลให้มีการค้นคว้าข้อมูลอันเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับองค์ความรู้ใหม่ในแง่มุมทางวิชาการ ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับพืชอาหารป่าที่สะท้อนมุมมองและวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งการปรับตัวในการเก็บหาผลผลิตที่ได้จากธรรมชาติ หรือการเพิ่มผลผลิตสู่ตลาดท้องถิ่น และการรักษาพื้นที่ที่เป็นแหล่งให้ผลผลิตพืชอาหารป่า (พลอยระดา ภูมิ และปิยะนุช โทมล, 2560: 209)

1.2 ทักษะติดต่อพืชอาหารป่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของพืชอาหารป่าที่บางชนิดกำลังเผชิญความเสี่ยงการสูญหายจากพื้นที่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของพื้นที่ป่าธรรมชาติ แต่ยังมีบางชุมชนที่ยังสามารถรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติบางส่วนที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งผลิตพืชและสัตว์ที่เป็นอาหารที่ประชาชนทุกคนเข้าใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม สอดคล้องกับการสร้างจิตสำนึกในการทำให้รู้สึกว่าเป็นของทุกคนและมีความรู้สึกหวงแหนป่า การสร้างกฎระเบียบในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน มีวิธีการจัดการดูแลป่าผ่านการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นรูปแบบการจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งก่อเกิดเป็นแนวความคิดในการดูแลและวิธีการจัดการป่าชุมชนร่วมกับชาวบ้านในชุมชนได้ (ชุตินา สามารถ และเก็ตถาวา บุญปรการ, 2559: 193)

1.3 การบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นไปได้ว่าวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากอดีตที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เปิดรับกระแสการพัฒนาจากภายนอกมากนัก แหล่งอาหารที่สำคัญในชุมชนยังคงเป็นป่าธรรมชาติที่มีปริมาณพืชอาหารจำนวนมาก นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนยังต้องดิ้นรนเข้ามาทำงานในเขตเมืองเพื่อแสวงหารายได้ให้เพียงพอต่อการยังชีพ บางส่วนได้นำเอาวิถีการบริโภคสมัยใหม่มาปรับใช้ในครัวเรือน รวมถึงการรुकศึบของเขตเมืองจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ก่อเกิดร้านอาหาร ร้านกาแฟ และการนำส่งอาหารจากไรเดอร์ต่าง ๆ ปรากฏการณ์เหล่านี้ อาจส่งผลให้ประชาชนลดคุณค่าของตำรับอาหารที่ปรุงจากพืชอาหารป่า ประชาชนในชุมชนยังเผชิญปัญหาการสืบทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการแสวงหาและการบริโภคพืชอาหารป่าจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นใหม่ที่มีส่วนใหญ่เข้ามาเรียนหนังสือในเขตเมือง สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า พืชอาหารป่าเป็นภูมิปัญญาชุมชนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านวิถีการดำรงชีวิตประจำวัน แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันกำลังเผชิญการสืบทอดภูมิปัญญานี้จากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นใหม่ (Kargioğlu et al., 2008: 763)

2. ปัจจัยพยากรณ์การบริโภคพืชอาหารป่า พบว่า ปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมีอิทธิพลต่อการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นไปได้ว่าในชุมชนมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่นเพื่อการผลิตสินค้าชุมชน และกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจากสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งในและนอกพื้นที่อย่างต่อเนื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ อาจส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีโอกาสสะท้อนความสำคัญของการบริโภคพืชอาหารป่า รวมถึงกิจกรรมเหล่านี้ยังเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาเชิงวิชาการสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ผลของการทำลายป่าในอดีตทำให้ปัจจุบันชาวบ้านหันมาฟื้นฟูป่าด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อย่างจริงจัง ซึ่งในอนาคตชาวบ้านต้องการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของป่าชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเยาวชนให้มากขึ้น (จักรพงษ์ พวงงามชื่น, สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และนครเศรค์ รั้งควัต, 2556: 215) นอกจากนี้ยังพบปัจจัยทัศนคติต่อพืชอาหารป่าที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคพืชอาหารป่าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนบางส่วนยังคงพึงพิงพืชอาหารป่าทั้งการเป็นแหล่งอาหาร และการสร้างรายได้ นอกจากนี้ในชุมชนยังดำเนินกิจกรรมที่สร้างเสริมจิตสำนึกของประชาชนทุกภาคส่วน ทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชนที่กำลังเผชิญปัญหาการบุกรุกทำลาย การปลูกป่าเพิ่มเติมโดยอาจนำต้นกล้าพืชอาหารป่าไปปลูกทดแทน สอดคล้องกับการศึกษาของ Abidullah et al. (2021: online) ที่พบว่า กิจกรรมการสำรวจพืชอาหารป่าที่มีศักยภาพในการเป็นพืชสมุนไพรพื้นบ้าน และการสร้างมูลค่าจากพืชอาหารป่าจะเป็นการสร้างฐานการเรียนรู้และยังเป็นการสร้างจิตสำนึกให้กับลูกหลานในการให้ความสำคัญต่อการบริโภคพืชอาหารป่าอย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่กำหนดนโยบายและองค์กรท้องถิ่นที่เป็นผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติควรมีการดำเนินงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย

1. ข้อมูลระดับความรู้ ทักษะ และ การบริโภคพืชอาหารป่า เป็นข้อมูลที่สะท้อนความสำคัญของพืชอาหารป่าในบทบาทแหล่งความมั่นคงทางอาหารของชุมชนที่กำลังเผชิญความท้าทายของการถูกทำลายจากกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้หน่วยงานด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ประยุกต์สู่แผนการพัฒนาที่เกี่ยวข้องได้
2. ปัจจัยพยากรณ์ทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนและทัศนคติต่อพืชอาหารป่าที่พยากรณ์การบริโภคพืชอาหารป่าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของหน่วยงานและชุมชน ซึ่งควรสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาข้อมูล ทั้งคุณค่าทางโภชนาการ ความเป็นพิษของพืช การขยายพันธุ์ และอื่น ๆ เป็นการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถตรวจสอบและมีหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ อันจะนำไปสู่การยอมรับของผู้บริโภครุ่นใหม่ได้
2. การนำกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ชุมชนอาจนำไปสู่การบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับสังคมศาสตร์ อันเป็นแนวทางการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ที่อาจจะเหมาะสมสำหรับคนรุ่นใหม่

สรุป

ความสมบูรณ์ของทรัพยากรอาหารในพื้นที่ชุมชนสะลง-ซีเหล็ก ถึงแม้จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าธรรมชาติด้านกายภาพและด้านชีวภาพที่ส่งผลต่อการลดลงของพืชอาหารจากป่า อย่างไรก็ตามการศึกษานี้พบว่า ประชาชนยังมีความรู้เกี่ยวกับพืชอาหารป่าภาพรวมอยู่ในระดับดี ทักษะการบริโภคพืชอาหารป่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการบริโภคพืชอาหารป่าของประชาชนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และทัศนคติต่อพืชอาหารป่าที่พยากรณ์การบริโภคพืชอาหารป่าได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้สะท้อนความสำคัญของพืชอาหารจากป่าในชุมชนที่ยังคงมีความสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคในประชาชนทุกกลุ่มวัย รวมถึงมีแนวทางในการอนุรักษ์ ป่า และ การสร้างมูลค่าเพิ่มที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิจัยขอขอบพระคุณประชาชน ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษา ที่ได้ให้ข้อมูลและประสานงานการเก็บข้อมูลการวิจัยจนเกิดความสำเร็จลุล่วงด้วยดี และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่สนับสนุนทุนวิจัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ พวงงามชื่น, สวิขญา ศุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์ และนครเศศ รั้งควัต. (2556). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน: กรณีศึกษาบ้านทาป่าเปา ตำบลทาปลาดุก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.*, 36 (2), 245-260.
- ชุติมา สามารถ และเกีตถวา บุญปรากฏ. (2559). การจัดการดูแลป่าชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านนิคมพัฒนาที่ 1 ตำบลท่าชะมวง อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11 (1), 193-235.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2556). การใช้แบบจำลอง KAP กับการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติการป้องกันการติดเชื้อเอช ไอ วี / เอ็ดส์ ของคนประจำเรือไทย. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 8 (2), 84-102.
- พลอยระดา ภูมิ และปิยะนุช โทมล. (2560). ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์ของพืชอาหารป่าในตลาดพื้นบ้านอีสานกรณีศึกษา พื้นที่ลุ่มน้ำห้วยหลวง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย. *วารสารพื้นถิ่น โขง ชี มูล*, 3 (1), 187-212.
- สถาบันชุมชนลุ่มน้ำโขง. (2561). *พืชอาหารจากป่าแม่ปืม*. เชียงใหม่: วนิตการพิมพ์.
- สามารถ ใจเตี้ย และคณะ. (2564). การใช้ประโยชน์ และข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการอนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้าน: กรณีศึกษาชุมชนสะลวง-ชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. *วิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 22 (2), 90-102.
- สามารถ ใจเตี้ย และคณะ. (2565). การใช้ประโยชน์ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการอนุรักษ์พืชอาหารจากป่า ชุมชนสะลวง-ชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 10 (2), 180-189.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). *การสื่อสารกับสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ นุ่มมีศรี. (2559). *พฤกษศาสตร์พื้นบ้านและนิเวศวัฒนธรรมเพื่อการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชอาหารจากป่า กรณีศึกษาชุมชนสะลวง-ชี้เหล็ก อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Abdolbaset, G., Gerhard, L. & Joachim, S. (2012). A comparison of the wild food plant use knowledge of ethnic minorities in Naban River Watershed National Nature Reserve, Yunnan, SW China. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 8 (17), 2-9.
- Abidullah S. et al. (2021). Consumption of wild food plants among tribal communities of Pak-Afghan border, near Bajaur, Pakistan. *Acta Ecologica Sinica*, Retrieved 8 May 2022, from <https://doi.org/10.1016/j.chnaes.2021.08.002>

- Avik, R., Rajasri, R. & Sreevidya, E.A. (2020). How many wild edible plants do we eat—their diversity, use, and implications for sustainable food system: an exploratory analysis in India. **Frontiers in Sustainable Food Systems**, **4**, 56. Retrieved 8 May 2022, from <https://doi.org/10.3389/fsufs.2020.00056>
- Daniel, W. W. (2010). **Biostatistics: Basic concepts and methodology for the health sciences** (9th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Elizabeta, M. M., Angelina, S. & Suzana, J. (2020). Traditional uses of wild edible plants in the Republic of North Macedonia. **Phytologia Balcanica**, **26** (1), 155-162.
- Kargioğlu, M. et al. (2008). An ethnobotanical survey of inner-West Anatolia, Turkey. **Journal of Human Ecology**, **36**, 763-777.
- Motti, R. (2022). Wild edible plants: a challenge for future diet and health. **Plants (Basel)**, **11** (3), 344. Retrieved 26 July 2022, from <https://doi:10.3390/plants11030344>
- Shumsky, S. A. et al. (2014). Understanding the contribution of wild edible plants to rural social-ecological resilience in semi-arid Kenya. **Ecology and Society**, **194**, 34. Retrieved 2 May 2022, from <http://dx.doi.org/10.5751/ES-06924-190434>
- Thakur, D., Sharma, A. & Uniyal, S. K. (2017). Why they eat, what they eat: patterns of wild edible plants consumption in a tribal area of Western Himalaya. **Journal of Ethnobiology Ethnomedicine**, **13**, 70. Retrieved 2 May 2022, from <https://doi.org/10.1186/s13002-017-0198>